

JAVNA RASPRAVA

na temu „Samoupravne organizacione forme delovanja kontrole kvaliteta u proizvodnji u organizaciji Saveza za unapređenje kvaliteta i standardizacije Makedonije

Savez za unapređenje kvaliteta i standardizacije Makedonije u saradnji sa Koordinacionim odborom za pripremu III Kongresa samoupravljača Jugoslavije u opštini „Kisela voda“ – Skopje, uključio se u predkongresne aktivnosti organizovanjem javne rasprave na temu: „Samoupravne organizacione forme delovanja kontrole kvaliteta u proizvodnji“. Rasprave su se održale u opštinskim društvima sa unapređenje kvaliteta i standardizacije i to 10. marta 1981. godine u Radnoj organizaciji „Rade Končar – Aparatna tehnika“ – Skopje, za opštinska društva „Kisela voda“ i „Gazi Baba“ iz Skopja, 16. marta u opštinskom društvu Kumanovo i 19. marta u opštinskom društvu Titov Veles. Raspravu su vodili predsednici opštinskih društava, a teze je iznosio i obrazlagao Petrov Ratko, dipl. ing., urpavnik kontrole kvaliteta u RO „Rade Končar – Aparatna tehnika“ – Skopje.

Na raspravi su bile iznete sledeće teze:

- Polazne osnove za organizovanje i delovanje kontrole kvaliteta u kojima su bili obuhvaćeni zahtevi za kvalitet, odgovornost za kvalitet, prava kontrola kvaliteta i uloga čoveka u ostvarivanju kvaliteta;
- Uočavanje problema, protivrečnosti i otvorena pitanja koja su proizišla iz primene sadašnjih organizacionih formi delovanja kontrole kvaliteta a koja se baziraju na integralnom sistemu kontrole kvaliteta. Ovde su korišćena iskustva RO „Rade Končar – Aparatna tehnika“ – Skopje;
- Neka iskustva kontrole kvaliteta proizvodnje stečena aktivnošću radne grupe za kontrolu kvaliteta, koja je bila sastavljena od radnika koji učestvuju u ostvarivanju proizvoda, u rešavanju konkretnih zadataka – odstranjivanje primedaba na kvalitet od strane korisnika. Prilikom rešavanja zadataka radna grupa za kontrolu kvaliteta delovala je samostalno i dobrovoljno a rezultati koji su postignuti bili su pozitivni.

Na osnovu ovih teza i stečenih iskustava kao i koristeći iskustva u svetu na ovom polju, grupa za kontrolu kvaliteta je opravdala svoje postojanje, pa je donet zaključak da se prihvati uvođenje Sekcije za kontrolu kvaliteta (SkKK) u proizvodnji koja bi predstavljala malu grupu radnika koja vrši volontersku aktivnost kontrole kvaliteta u okviru jedne zaokružene celine.

Kroz diskusiju na raspravama u opštinskim društvima bilo je konstatovano sledeće:

1. Da je organizaciona forma delovanja Sekcije za kontrolu kvaliteta prihvatljiva kao samoupravna forma i da treba da se dalje radi na uvođenju i primeni predložene organizacione forme delovanja SkKK. Uvođenje Sekcije za kontrolu kvaliteta bi trebalo sprovesti po fazama koje bi se sastojale od: imenovanja stručnog odbora za aktivnost SkKK od strane nadležnog Radničkog saveta; formiranje SkKK; formiranje Koordinacionog tela SkKK sa zadatkom da odredi opšte principe i način delovanja Sekcije za kontrolu kvaliteta.
2. Ne bi trebalo očekivati da će uvođenje Sekcije za kontrolu kvaliteta ići brzo i lako, već bi ga trebalo shvatiti kao dugoročan proces. Zbog toga Savez sa unapređenje kvaliteta i standardizacije Makedonije predviđa da se dalja aktivnost u odnosu na SkKK nastavi posle održavanja III Kongresa samoupravljača Jugoslavije preko uključivanja svih Saveza za unapređenje kvaliteta i standardizacije u zemlji. Savez za unapređenje kvaliteta i standardizacije Makedonije predviđa da organizuje savetovanje na kojem će uzeti učešće stručnjaci za kontrolu kvaliteta iz cele zemlje.

Na osnovu podnetih teza i obavljenih rasprava, pripremljeno je izlaganje za III Kongres samoupravljača Jugoslavije pod naslovom „Samoupravne organizacione forme delovanja kontrole kvaliteta u proizvodnji“ koje će na Kongresu podneti Petrov Ratko, dip. ing., delegat RO „Rade Končar – Aparatna tehnika“ – Skopje i Saveza za unapređenje kvaliteta i standardizacije Makedonije – Skopje. Ovaj referat će biti objavljen u Biltenu „Standardizacija“ br. 5/6-1981. godine.

SASTANAK O ORGANIZOVANJU SISTEMA KOORDINACIJE TERMINOLOŠKE AKTIVNOSTI

Potreba za regulisanjem i unificiranjem naučne i stručne terminologije dovodi u svetu do proučavanja i do stvaranja sistema povezivanja institucija, nacionalnih i međunarodnih centara, osnivanja terminoloških banaka itd. Terminološka aktivnost u Jugoslaviji je oskudna, veoma malo povezana pa ne može da se suprotstavi porastu terminološke neusaglašenosti a zbog svoje neorganizovanosti dovodi do neracionalnog trošenja stručnih snaga i sredstava. Potreba za odgovorom na pitanje da li je moguće da se na pojedinim jezičkim područjima i u Jugoslaviji, kao celini, otvori proces stvaranja organizovanog sistema veza u radu na naučnoj i stručnoj terminologiji navela je Savezni zavod za standardizaciju da svojevremeno predloži da se po pojedinim jezičkim područjima održe inicijativni sastanci posvećeni ovom pitanju. Jedan takav razgovor održan je u Beogradu 5. maja ove godine i na njemu su uzeli učešće naučni i stručni radnici iz Srpske akademije nauka i umetnosti, naučnih i tehničkih instituta i društava, Udruženja naučnih i stručnih prevodilaca Srbije, fakulteta, i to iz Beograda i Novog Sada.

Na sastanku je konstatovano:

- da kod nas rad na terminologiji i teorijsko-metodološki i praktično daleko zaostaje za našim potrebama i za zbivanjima u svetu;
- da inicijative za organizovanje sistema koordinacije terminološke aktivnosti treba podržati kako na srpskohrvatskom jezičkom području tako i u Jugoslaviji kao celini;
- da je informisanje o terminološkoj aktivnosti u Jugoslaviji a posebno o dostignućima u svetu kod nas nedovoljno;
- da se treba založiti za obrazovanje stručnih terminologa koristeći pomoć terminoloških centara i institucija u svetu;

Opšte mišljenje je bilo da na ovom poslu predstoji veliki rad i postupnost a da je za održavanje kontinuiteta ove inicijative najpogodniji Savezni zavod za standardizaciju. Po mišljenju većine učesnika sastanka Zavodu bi trebalo poveriti i obrazovanje grupa koje bi posle ovog opšteg sastanka odgovorile konkretno:

1. Kako se praktično zamišlja organizovan sistem koordinacije rada i udruživanje sredstava;
2. Kako uskladiti različite potrebe i modele registrovanja i skladištenja termina i definicija;
3. Kako organizovati obrazovanje za terminološku aktivnost i obezbediti širenje terminoloških saznanja.

ANOTACIJE NACRTA JUGOSLOVENSKIH STANDARDA, NACRTA REVIZIJE STANDARDA I NACRTA PRAVILNIKA

Nacrte jugoslovenskih standarda, nacрте revizije standarda i nacрте pravilnika koje objavljujemo u ovom broju JUS informacija pripremile su komisije za standarde Saveznog zavoda za standardizaciju u čiji su sastav pored stručnjaka Zavoda ušli predstavnici proizvođača, potrošača i zainteresovanih ustanova.

Nacrte standarda iz oblasti radio-komunikacija, radio-prijemnika i televizijskih prijemnika pripremila je komisija za standarde SZS u saradnji sa Fakultetom za elektrotehniku Ljubljana i tehničkim pododborom 12A JEK-a.

Svi tekstovi nacрта standarda, nacрта revizije standarda i nacрта pravilnika su umnoženi i dostavljeni svim članovima komisija — predstavnicima organizacija i institucija da stave svoje primedbe.

Danom objavljivanja u JUS informacijama pomenuti nacrti se stavljaju na javnu diskusiju i zainteresovani se obaveštavaju da je:

- rok za dostavljanje primedbi u vezi sa nacrtima standarda i nacrtima revizije standarda **15. avgust 1981. godine**
- rok za dostavljanje primedbi u vezi sa nacrtima pravilnika iz oblasti elektromedicinskih uređaja i opreme **15. jun 1981. godine**

Zainteresovani koji nisu primili tekstove nacрта standarda, nacрта revizije standarda i nacрта pravilnika mogu se obratiti Saveznom zavodu za standardizaciju, odgovarajućoj grupi, Beograd, Slobodana Penezića Krcuna 35, sa zahtevom da im se isti dostave.

IZ GRUPE ZA ELEKTROTEHNIKU

a) Iz oblasti radio-komunikacija, radio-prijemnika i televizijskih prijemnika

- JUS N.N6.142 TV—prijemnici. Minimalne vrednosti električnih karakteristika
- JUS N.N6.020 Radio-prijemnici za različite vrste emisija. Metode merenja. Audiofrekvencijski i radio-frekvencijski signali (revizija)
- JUS N.N6.021 Radio-prijemnici za različite vrste emisija. Metode merenja. Audiofrekvencijski i radio-frekvencijski signali. (revizija)
- JUS N.N6.022 Radio-prijemnici za različite vrste emisija. Metode merenja. Metode podešavanja i radio-frekvencijska stabilnost (revizija)
- JUS N.N6.023 Radio-prijemnici za različite vrste emisija. Metode merenja. Osobine sistema za podešavanje (revizija)
- JUS N.N6.024 Radio-prijemnici za različite vrste emisija. Metode merenja. Pregled ulaznih sklopova za magnetne antene (revizija)

b) Iz oblasti elektromedicinskih uređaja i oprema

1. Pravilnik o opštim zahtevima za bezbednost pri postavljanju elektromedicinskih uređaja, odnosno opreme
2. Pravilnik o tehničkim normativima za izradu elektromedicinskih uređaja, odnosno opreme
3. Pravilnik o ispitivanju i održavanju elektromedicinskih uređaja, odnosno opreme i elektroenergetskih instalacija u zdravstvenim objektima
4. Pravilnik o tehničkim normativima za električne instalacije u medicinskim objektima
5. Standard JUS N.S5.005 — Elektromedicinski uređaji i oprema. Merenje odvodnih struja na elektromedicinskim uređajima, odnosno opremi
6. Standard JUS N.S5.006 — Elektromedicinski uređaji i oprema. Merenje dielektrične čvrstoće elektromedicinskih uređaja, odnosno opreme.

c) Iz oblasti suzbijanja radio-frekvencijskih smetnji

1. Standard JUS N.N0.913 — Radio-frekvencijske smetnje. Vozila, plovila, alati i postrojenja na motorni pogon. Granične vrednosti
2. Standard JUS N.N0.915 — Radio-frekvencijske smetnje. Vozila, plovila, alati i postrojenja na motorni pogon. Instrumenti za merenje polja radio-frekvencijskih smetnji.
3. Standard JUS N.N0.915 — Radio-frekvencijske smetnje. Vozila, plovila, alati i postrojenja na motorni pogon. Postupak merenja
4. Standardi JUS N.N0.916 — Radio-frekvencijske smetnje.

Vozila, plovila, alati i postrojenja na motorni pogon.
Mere za smanjenje radio-frekvencijskih smetnji

d) Iz oblasti otpornika i kondenzatora za elektronske uređaje

1. Standarda JUS N.R2.503 — Elektronika i telekomunikacije. Aluminijski elektrolitski kondenzatori sa čvrstim i tečnim elektrolitom. Metode ispitivanja i opšti zahtevi.

IZ GRUPE ZA POLJOPRIVREDU I ŠUMARSTVO

iz oblasti pilanske rezane građe

- JUS D.C0.010 Građa od drveta. Tipovi površina

IZ GRUPE ZA UNIFIKACIJU

Iz oblasti veličina, jedinica i simbola

- JUS A.A1.030 Veličine, jedinice i simboli. Veličine i jedinice fizičke hemije i molekularne fizike
- JUS A.A1.031 Veličine, jedinice i simboli. Veličine i jedinice atomske i nuklearne fizike
- JUS A.A1.032 Veličine, jedinice i simboli. Veličine i jedinice za nuklearne reakcije i jonizujuća zračenja

POZIV ZA PREDLAGANJE STRUČNJAKA ZA ČLANOVE KOMISIJA ZA STANDARDE

U vezi sa obrazovanjem komisija za standarde, član 18. Zakona o standardizaciji („Službeni list SFRJ“, br. 38/77 i sa saopštenjem broj 2 (JUS informacije 22/78) a u cilju pripremanja predloga nacрта jugoslovenskih standarda mole se zainteresovane organizacije i zajednice, organizacije potrošača korisnika usluga, organi društveno-političkih zajednica, da predlože svoje stručnjake za odgovarajuću komisiju, Saveznom zavodu za standardizaciju, odgovarajućoj grupi, Beograd, Slobodana Pezezića Krcuna 35, radi utvrđivanja lista za imenovanje komisija iz niženavedenih oblasti.

Predloge treba slati pismenim putem uz navođenje sledećih podataka u vezi sa predloženim članovima:

- naziv organizacije udruženog rada koja predlaže stručnjaka(e),
- adresa,
- telefon (teleks, telegram),
- ime i prezime stručnjaka, predstavnika organizacije udruženog rada,
- radno mesto i zvanje,
- naziv komisije za standarde za koju se stručnjak predlaže.

Na osnovu ovih podataka direktor Saveznog zavoda za standardizaciju donosi rešenje za rad u komisijama.

IZ OBLASTI RUDARSTVA I METALURGIJE

Komisija za standarde za ugalj i koks

Ova Komisija će raditi na pripremi novih i reviziji postojećih standarda za uzimanje uzoraka uglja i koksa, klasifikaciji uglja i koksa, za uslove kvaliteta uglja i koksa za hemijska i fizička ispitivanja uglja i koksa.

Rok za dostavljanje predloga je **25. maj 1981. godine.**

Istovremeno zakazuje se sastanak predloženih predstavnika za **25. maj 1981. godine** u 9 časova u prostorijama SZS, sala 97/IV, Beograd, Slobodana Penezića Krcuna 35.

Na ovom sastanku izvršilo bi se konstituisanje komisije, podela u radne grupe i razmotrio program rada na izradi novih i reviziji postojećih standarda za ugalj i koks.

IZ GRUPE ZA HEMIJU

Iz oblasti gume i plastičnih masa

- A) Komisija za standarde za transportne trake od gume i plastične mase;
- B) Komisija za standarde za pneumatiku za radnu grupu „Protektirane i opravljene gume“
- C) Komisija za penaste materijale od plastičnih masa za radnu grupu:
 - „Penasti plastični materijali za toplotnu izolaciju u građevinarstvu“
 - „Metode ispitivanja penastih materijala od plastične mase“.

Imajući u vidu da Komisije pod A i C nisu radile na donošenju standarda nekoliko godina molimo sve zainteresovane za ovu materiju da nam dostave imena svojih stručnjaka koji će raditi u pomenutim oblastima na donošenju standarda. Komisija za pneumatiku proširuje delokrug dosadašnjeg rada i na protektirane i opravljene gume. Molimo sve zainteresovane za ovu materiju da dostave imena svojih stručnjaka, koji će raditi u pojedinim radnim grupama.

Rok za dostavljanje predloga je **31. maj 1981. godine.**

ODRŽANI SASTANCI

1. Sastanak Komisije za standarde za sudove i opremu za komprimirane, tečne i pod pritiskom rastvorene gasove, **održan je 16. aprila 1981. godine** u Saveznom zavodu za standardizaciju.

Na sastanku je razmatrano i dogovoreno sledeće:

- 1) Razmatranje nacrti i usvajanje definitivnog teksta revizije standarda

a) JUS M.Z2.510

Usvojen je konačan tekst standarda

b) JUS M.Z2.515

Usvojen je konačan tekst standarda sa istim primedbama kao pod 1)

c) JUS M.Z2.515

Usvojen je konačan tekst standarda i razmatrano je pitanje eventualne promene prečnika postolja u odnosu na prečnik posude – boce ali je dogovoreno da se ovaj predlog posebno naknadno prouči u pogledu stabilnosti boce, uklapanja postolja i usadnika i zaštite boce pri kotrljanju. Eventualni novi predlog za izmenu daće proizvođači boca i distributeri gasa.

- 2) Razmatranje prednacrti standarda JUS M.Z2.530 je odloženo jer se ovaj standard odnosi samo na identifikacione boje boca za gasove za medicinsku upotrebu a „Tehnogas“ je inicirao rad na izradi standarda i za boce za industrijske gasove, što je međusobno povezano.
- 3) Dogovor o eventualnim izmenama i dopunama Pravilnika o tehničkim normativima za pokretne sudove za komprimirane, tečne i pod pritiskom rastvorene gasove („Sl. list SFRJ“, br. 25/80).

Na sastanku su dogovorene izvesne manje izmene Pravilnika.

- 4) Predlog „Đ. Đakovića“ za reviziju (izmenu) standarda JUS M.C5.352. Komisija nije prihvatila predlog iz bezbednosnih i tehničkih razloga (pouzdanost ventila, način punjenja i korišćenja ovih boca).
 - 5) Dogovor o izradi Pravilnika o tehničkim normativima za uređaje i opremu vozila sa pogonom na tečni naftni gas.
- U diskusiji je učestvovao veći broj članova Komisije nakon čega je zaključeno da je neophodna i bitna izrada predloga ovog Pravilnika.

Predloženo je i usvojeno da predlog Pravilnika uradi Radna grupa.

- 6) Revizija standarda JUS M.Z2.600 (predlagač Republički komitet za energetiku, industriju, rudarstvo i zanatstvo SRH).

Zbog složenosti ove materije dogovoreno je da predlog revizije pripremi radna grupa.

- 7) Revizija standarda JUS M.Z2.511 (predlagači „Lifam“ – Stara Pazova i „Đ. Đaković“ – Slavonski Brod). Zbog različitih mišljenja iznetih na Komisiji dogovoreno je da se revizija ovog standarda da na javnu diskusiju (anotira u JUS informacijama) s tim da se na osnovu dobijenih mišljenja Komisija na narednom sastanku izjasni o opravdanosti datih predloga.

- 8) Predlog „Tehnogasa“ – Beograd za izmene boja za označavanje vrste gasa u bocama.

Dogovoreno je da članovi Komisije koji su zainteresovani za ovo pitanje dostave SZS mišljenje o predlogu „Tehnogasa“ najkasnije do 10. maja 1981. godine. Po potrebi formiraće se radna grupa za pripremu predloga standarda.

2. Komisija za standarde za naftu u oblasti analitičkih metoda održala je sastanak 21. aprila 1981. godine na kome je izvršena definitivna redakcija nacrtu standarda:

JUS B.H8.039 — Određivanje vode metodom destilacije, i
 JUS B.H8.150 — Određivanje vode i taloga metodom centrifuge

Članovi komisije informisani su o promenama u reviziji standarda ISO DP 3405 u vezi sa nacrtom revizije standarda JUS B.H8.028, — Određivanje destilacije, kao i o naknadnim primedbama na standarde:

JUS B.H8.015 — Određivanje gustine i relativne gustine metodom areometra, i
 JUS B.H8.116 — Određivanje gustine i relativne gustine metodom areometra pod pritiskom

3. Sastanak Komisije za standarde Saveznog zavoda za standardizaciju i tehničkog pododбора 12A JEK-a iz oblasti radio-komunikacija, radio-prijemnika i televizijskih prijemnika, održan je 23. i 24. aprila 1981. godine u Beogradu u prostorijama SZS. Sastanku su prisustvovali predstavnici Ei Niš, „ISKRA“ Ljubljana, GORENJA Velenja, Elektrotehničkog fakulteta Banja Luka, Fakulteta za elektrotehniku Ljubljana, Elektrotehničkog fakulteta Beograd, RIZ-a Zagreb, RS za saobraćaj SR Srbije, Ei „N. Tesla“ Beograd i SZS.

Na sastanku je utvrđen nacrt jugoslovenskog standarda za TV-prijemnike JUS N.N6.142 i nacrti revizije jugoslovenskih standarda za radio-prijemnike JUS N.N6.020, JUS N.N6.021, JUS N.N6.022, JUS N.N6.023 i JUS N.N6.024, koji su u ovim JUS informacijama stavljeni na javnu diskusiju.

Utvrđen je plan rada za naredni period i to pripremanje jugoslovenskih standarda za:

- RF merenja na prijemnicima za FM emisije radio-difuznih službi,
- Radio-prijemnike. Metode merenja. Zaostala izlazna snaga,
- Radio-prijemnike. Metode merenja. Preskakanje signala,
- Radio-prijemnike. Metode merenja. Selektivnost pri simuliranim smetnjama,
- Radio-prijemnike. Metode merenja. Filtar za standardni signal/šum,
- Radio-prijemnike. Metode merenja. Odziv na impulsne smetnje,

- Radio-prijemnike. Minimalne vrednosti električnih karakteristika,
- Kompatibilnost između prijemnika i kablovskih distribucionih sistema,
- Unifikaciju specifičnih delova TV-prijemnika.

Komisija očekuje predloge jugoslovenske industrije za standardizaciju specifičnih delova TV-prijemnika.

Formirana je radna grupa po pitanju neželjenog prijema emisija mobilnih službi na TV-prijemnicima radi izrade predloga dopune ili izmene standarda JUS N.N6.010 i JUS N.N6.142.

Dogovoreno je da se sledeći sastanak Komisije održi krajem juna 1981. godine na kome će se utvrditi nacrti jugoslovenskih standarda za RF merenja na prijemnicima za FM emisije radio-difuznih službi i analizirati rezultati merenja u Ei, Gorenju i Iskri za karakteristike standarda JUS N.N6.142.

4. Sastanak Tehničkog odbora TO-40 (kondenzatori i otpornici) JEK-a, održan je 22, 23. i 24. aprila 1981. godine u Izoli. Sastanku su prisustvovali članovi iz sledećih organizacija:

- SOUR Ei, SOUR „Iskra“, SOUR „R. Končar“ — Zagreb, RO „N. Tesla“ — Zagreb, RIZ, SOUR „Gorenje“ i Saveznog zavoda za standardizaciju.

Na sastanku su razmatrani predlozi standarda za aluminijumske elektronske kondenzatore i plan rada TO-40 za 1981. godinu.

Osnovan novi TO 81 JEK-a za gromobrane

5. U prostorijama Saveznog zavoda za standardizaciju u Beogradu održan je 7. maja 1981. godine osnivački sastanak Tehničkog odbora TO 81 Jugoslovenskog elektrotehničkog komiteta — JEK za gromobrane u prisustvu 15 predstavnika organizacija zainteresovanih za razvoj, proizvodnju i eksploataciju gromobrana iz cele zemlje.

Na sastanku je dogovoreno da se konačan izbor sekretarijata i sekretara izvrši 4. juna 1981. godine u Saveznom zavodu za standardizaciju na zajedničkom sastanku Komisije SZS za gromobrane i TO 81 JEK-a.

Razmatrani su takođe predmet i program rada novog TO 81 IEC i određena su 3 delegata, koji će učestvovati na prvom međunarodnom zasedanju TC 81 IEC u Montreu, Švajcarska, od 24. do 26. juna 1981. godine.

„JUS informacije“ izdaje Savezni zavod za standardizaciju, primerci su besplatni, izlaze dva puta mesečno.
 Adresa: Slobodana Penezića Krcuna 35, Beograd.
 Telefoni: Centrala 644-066 i 682-099, grupa za rudarstvo i metalurgiju, lokal 348, i 349, grupa za građevinarstvo 304, grupa za hemiju 316 i 315, grupa za mašinogradnju i saobraćaj 342, 343, grupa za elektro-

tehniku 319, 320, grupa za poljoprivredu i šumarstvo 346, grupa za bezbednost i zaštitu životne sredine 350, grupa za razvoj, koordinaciju, međunarodnu saradnju i informacije 275, grupa za uređivanje znakova kvaliteta i atestiranje 308, urednik biitena 276.
 Standardoteka: 240
 Sekretar: 290.

